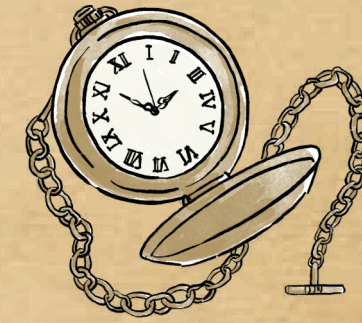
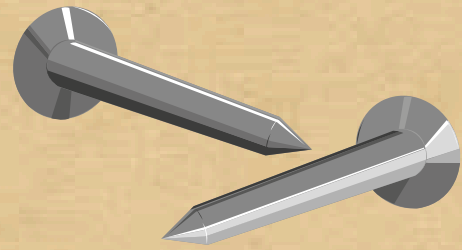
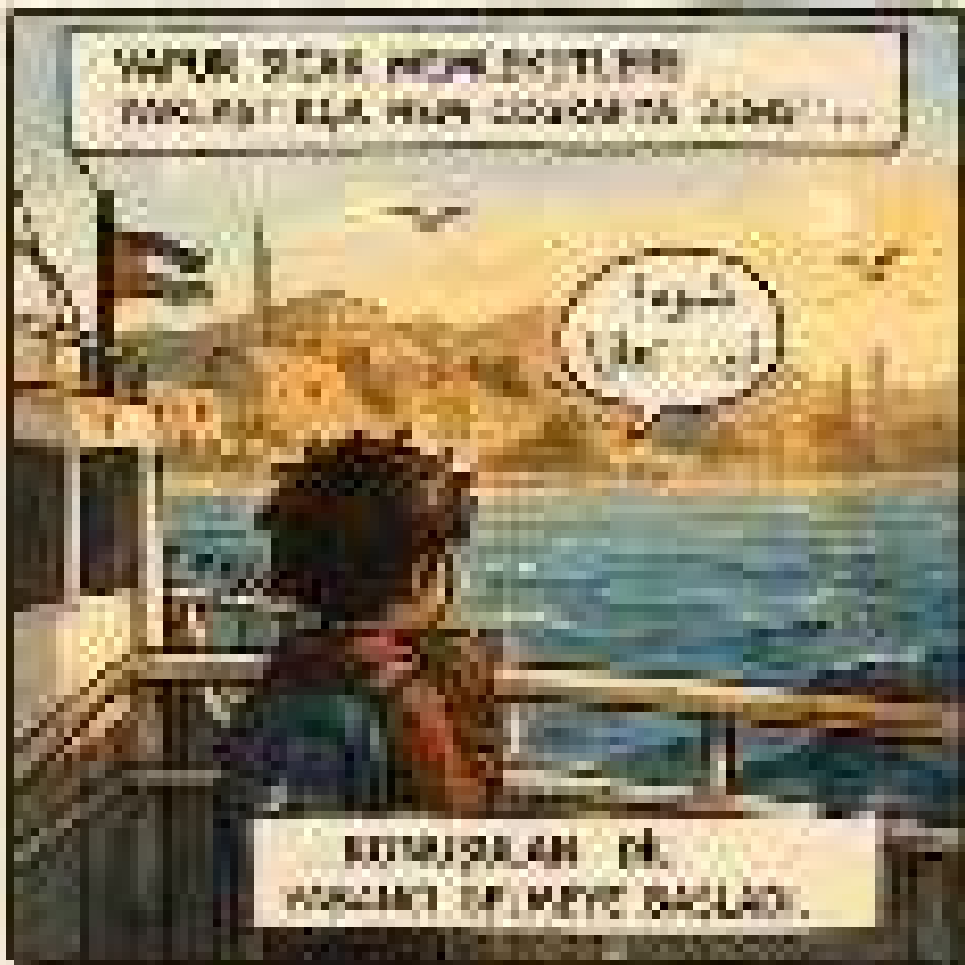

Refik Halit Karay Gurbet Hikayeleri- Eskici

Belkıs Meryem Elgün 2409A607
Arzu Özbek 2309A032
Elif Demir 2309A048
Rabia Bozkurt 2309A041
Rabia Kanat 2409A603
Neslihan Yılmaz 2309A013
Semanur Tezcan 2309A004
Ravzanur Şahin 2309A062

Metin Türü: Hikaye

Anlatıcı: 3.tekil şahıs

Konu: Bireysel dram üzerinden gurbet, hasret, genel ve özel anlamda annesizliği işler.

Üst Şema (Çerçeve)

Giriş: Hasan'ın Arabistan'a gitmesi. Yolculanması, karşılanması, alışması.

Gelişme: Hasan'ın yalnızlığı hissederken eskiciyle karşılaşması.

Konuşmaya başlamaları(dönüm noktası).

Sonuç: Hasan ve eskicinin vatanlarından ayrıyken birbirlerinden de ayrılmalarıyla tekrar yalnızlaşmaları.

TUTARLILIK

Öyküde **mantıksal ilişkiler** ve **önermeler** incelendiğinde;

- Hasan'ın İstanbul'dan ayrılması ve bu ayrılığın psikolojik sonuçları,
- Hasan'ın vapurda neşeli biri olması ama Arabistan'da Arapça bilmemesinden kaynaklı iletişim kuramayıp mutsuz oluşu,
- Yeni mekânda Hasan'ın yalnızlık duygusunun artması,
- Eskicinin gelişi ve Hasan'la Türkçe konuşması ve İzmit'ten geldiğini söylemesi,
- Hasan'ın çekingenliğinin gitmesi,
- İkisi arasında memleket özleminden kaynaklı ortak bir duygu kurulması sonrasında Hasan'ın tekrar yalnız kalması, **sıralaması yapılabilir.**

Anlamsal tutarlılık: Metnin ana konusu gurbet ve ana dil özlemidir. Hasan'ın sessizliği, suskunluğu ve eskiciyle konuştuğu sahnedeki duygusal patlaması bu temayı desteklemektedir. Hikayenin başındaki yalnızlık duygusuyla sondaki birlikte ağlama sahnesi birbirini tamamlamaktadır.

Zaman tutarlılığı: Hasan'ın yolculuğu ile başlayıp kasabada geçen olaylar sonrasında eskici ile karşılaşması sırasına göre ilerler. Geriye dönüşler Hasan'ın İstanbul'a dair anılarıyla sınırlı olup anlatısının akışını bozmaz. Bu nedenle öykü genel olarak güçlü bir tutarlılığa sahiptir.

AMAÇLILIK

Metnin genelinde yazarın amacı gurbet duygusunu ve ana dilin insandaki önemini vurgulamaktır. Yazar Hasan'ın suskunluğunu uzun süre devam ettirerek okuyucuda bir beklenti oluşturur. Sonrasında Eskicinin ortaya çıkışı ile birlikte bu amacın gerçekleşmesi sağlanır. Yazarın amacı ana dilin birleştirici gücünü göstermektir ve Hasan'la Eskicinin birbirleriyle konuşması bunu destekler niteliktedir. Hikayenin sonunda eskicinin gitmesinden sonra Hasan'ın tekrardan yalnız kalması gurbet duygusunun kalıcılığını vurgulamaktadır.

KABUL EDİLEBİLİRLİK

Hikayede anlatılan olaylar gerçek hayatla uyumlu olduğu için okuyucu tarafından kabul edilebilir niteliktedir. Hasan'ın başından geçenler, başka ülkeye gönderilmek ve farklı dil ortamında yalnız hissetmek günlük hayatta karşılaşılabilecek bir durumdur. Metindeki karakterler mekan ve olay örgüsü abartıdan uzak verilmiştir. Bu durum metnin gerçekçi bir bağlamda değerlendirilmesini sağlar. Okur, Hasan'ın duygularını anlayıp metni inandırıcı bulabilir. Bu açıdan metin kabul edilebilirlik ölçütünü karşılamaktadır.

BAĞDAŞIKLIK

Yineleme:

Hasan 17,Dinlemek 10,Susmak 10,Ağlamak 8,Vapur 3,Eskici 3 kez geçmiştir.

Değiştirim:

- Öyle canı sıkılıyordu ki
- Ha! Ya? Öyle mi ?
- Öyle haftalarca sustu.
- Sarsıla çarpışa dökülürse öyle,bağrının sarsıntılılarıyla yerlerinden oynayarak

Eş-Zıt Kelimeler:

Hayretle,şaşarak

Cila,pırıl pırıl

İz bırakmadan,toz çıkarmadan

Entari,elbise

Tehlike,korkmak

Sökük,patlak,parça parça

Neşe,eğlenmek

Taze,gevrek

İşi bitmiş,işi tükenmiş

Küçük çocuk,minimini yavru

Konuşan,susan

Zevkli,yaslı

Katı,yumuşak

Sözcük Kümeleri:

Yolculuk(vapur,rıhtım,Marmara,Arabistan,Filistin,vinç,sandal,güverte,yolcu,tren,istasyon)

Gurbet(Arapça,sıcak memleket,Filistin,Arabistan,bilmediği dil,ücra)

Özlem(bahçe,zeytinlik,ana dil,İstanbul,Türkçe)

Eskici(torba,çuval,demir parçası,dağınık,yamalı,sarı surat,bağrı açık)

Hüzün(büzüldü,tıkandı,sustu,gözyaşı,ağlamak,durgunlaşmak)

Ayakkabı Zanaatı(mukavva,deri,çivi,macun,bıçak,tamir,köse,taban,çiriş çanağı)

Farklı Kültür(kambur hayvan,yer sofrası,tandır ekmeği,perçem,kuşaklı entari,dürümleyerek yeme)

Gönderim:

Hasan'a gönderim(ona,onu,onun)

Eskiciye gönderim(onun,bunları,bunu)

İzmit'e gönderim(Bende o taraflardanım.)

Çivilere gönderim(bunları birer birer...)

Ekmeğe gönderim(yer sofrasında bunu kaşık çatal yerine...)

Askere gönderim(O güldü gemel gemel dedi.)

Keçi ve dağlara gönderim(Bunlarda bitti.)

Eksilti

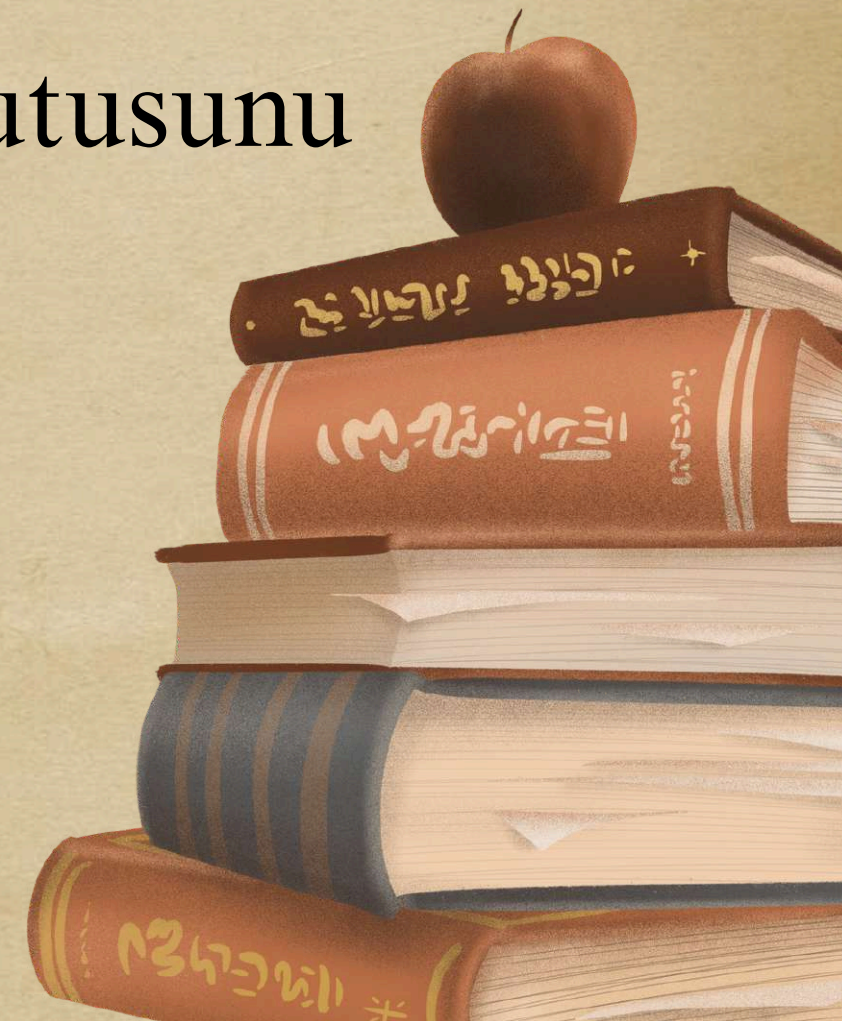
"Hep sustu." (Hasan)

"Hasan' ı bir istasyonda indirdiler." (Onlar)

"Demiri topraktan çekti, kösesini dürdü, çivi kutusunu kapadı, çiriş çanağını sarmaladı." (Eskici)

"İstanbul'dan geldim!" (Ben)

"Ben de o taraflardan... İzmit' ten!" (Geldim.)

Eksilti

"Konuştular, sonra önüne bir sürü patlak, sökük, parça parça ayakkabı dizdiler." (Eskici ve hala konuştular.)

"Bir aralık nerede kimlerle olduğunu keyfinden unuttu, dalgınlığından ana diliyle sordu." (Hasan)

Bağlama Unsurları

Hikâyede birçok bağlama unsuru kullanılmaktadır.

(fakat, sonra, artık, ama, zaten, hem...hem..., da, ne...ne..., ve...)

"Hayfa'ya çıktılar ve onu bir trene koydular. Artık ana dili büsbütün işitilmez olmuştu."

"...güvertede yolcuları epeyce eğlendirmişti. Fakat vapur, şuraya buraya uğrayıp bir sürü yolcu bıraktıktan sonra sıcak memleketlere yaklaşınca kendisini bir durgunluk aldı."

Bağlama Unsurları

"Konuştular, sonra önüne bir sürü patlak, sökük, parça parça ayakkabı dizdiler."

"Sonra Kanlıca' daki evlerini tarif etti; komşunun oğlu Mahmut' la balık tuttuklarını, anası doktora giderken tünele bindiklerini, bir kere de kapıya beyaz boyalı hasta otomobili geldiğini, içinde yataklar serili olduğunu söyledi."

Bağlama Unsurları

"Susuyor ve bakıyordu."

"Önüne geçmeye çalıştı ama yapamadı, kendisini tutamadı; gözlerinin dolduğunu ve sakallarından kayan yaşların, Arabistan sıcağıyla yanan kızgın göğsüne bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici döküldüğünü duydu."

"Daha çok dinlemek için de elini ağır tutuyordu. Fakat, nihayet bütün ayakkabılar tamir edilmiş, iş bitmişti."

Koşutluk

"Islak bahçeler de tükendi; zeytinlikler de seyrekleşti."

"Köselesini dürdü, çivi kutusunu kapadı, çiriş çanağını sarmaladı."

"Hasan durgun, tıkanıktı; susuyor, susuyordu. Öyle haftalarca sustu."

Zaman-Görünüş

Hikâyede çoğunlukla görülen geçmiş zaman kipi kullanılmıştır.
(sustu, geçti, oturdu, yaptı, aldı, baktı, kapadı...)

"Hep sustu."

"Hasan da merakla karşısına geçti."

"Saticı, iskemlesine oturdu."

"Bunları hep aheste aheste yaptı."

Zaman-Görünüş

Ayrıca hikâyede birleşik zaman (şimdiki zamanın hikayesi ve belirsiz geçmiş zamanın hikayesi) da kullanılmıştır.

(susuyordu, duruyordu, dinliyordu, bakmıştı, alışmıştı...)

"Hasan köşeye büzüldü; bir şeyler soran olsa da susuyordu, yanakları pençe pençe, al al olarak susuyordu."

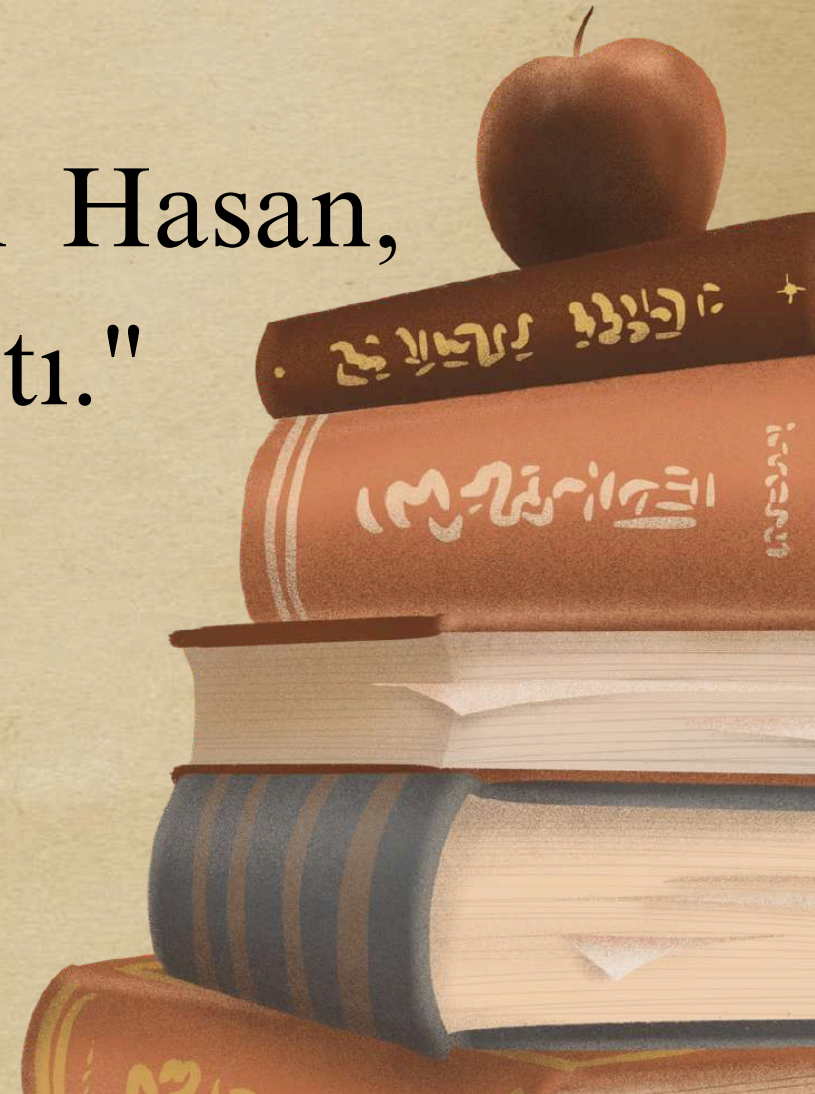

Zaman-Görünüş

"Torbasında da mukavva gibi bükülmüş bir tomar duruyordu."

"Türkçe bildiği ve İstanbul taraflarından geldiği için Hasan, şimdi onun sade işine değil, yüzüne de dikkatle bakmıştı."

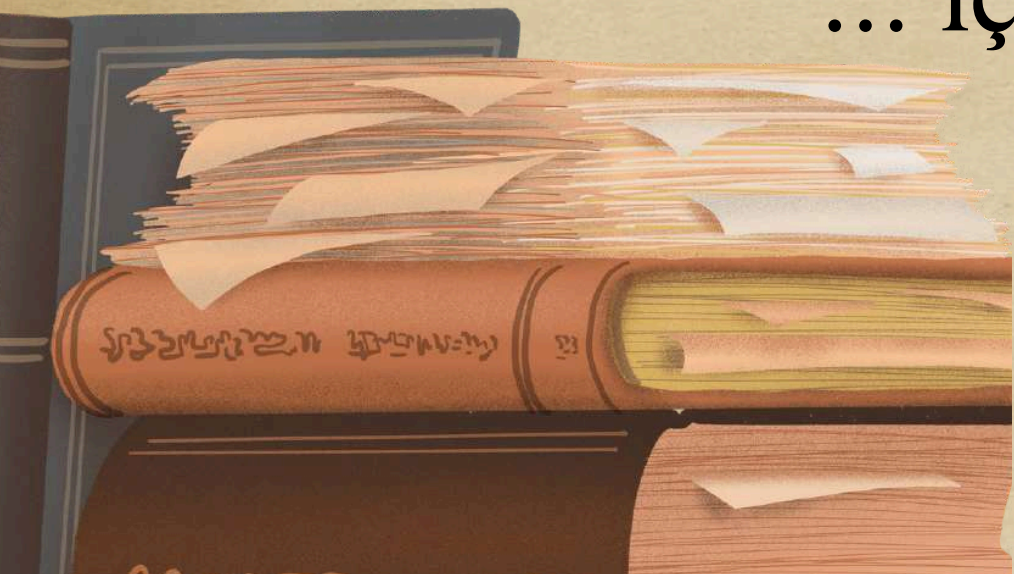

Zaman-Görünüş

Hikâyede birkaç yerde sadece Şimdiki zaman eki (-yor) kullanılarak kurulan cümle de bulunmakta.

"Sessizce, titreye titreye ağlıyor."

"... içlerinde güneşli mavi gök, pırıl pırıl akıyor."

Zaman-Görünüş

Hikâyenin ilk bölümlerinde duygu yoğunluğunun biraz daha az olduğu kısımlarda cümleler daha düzenli yapıdadır yani cümleler basit, birleşik ve yüklemi sonda olan bir yapıya sahiptir. İlerleyen bölümlerde sıralı, devrik ve eksilteli cümlelere yer verilmiştir

Hikâyede kelime ve ek tekrarlarıyla, ikilemelerle ahenk sağlandığı göze çarpmaktadır.

"... yanakları pençe pençe, al al olarak susuyordu."

Zaman-Görünüş

Hikâyede tabiata ait unsurlardan da bahsedildiği görülmektedir. Tabiat unsurları üzerinden Hasan' ın ruh hali anlatılmaya çalışılmıştır.

"Yamaçlarında keçiler otlayan kuru, yalçın, çatlak dağlar arasından geçiyorlardı. Bu keçiler kapkara, beneksiz kara idi; tüyleri yeni otomobil boyası gibi aynamsı bir cila ile kızgın güneş altında, pırıl pırıl yanıyordu." cümlesinde keçilerin görünümünü üzerinden Hasan' ın ruh hali verilmiştir.

Örtük Anlam

"Demirini topraktan çekti, köselesini dürdü, çivi kutusunu kapadı, çiriş çanağını sarmaladı. Bunları hep aheste aheste yaptı."

(Eskicinin işini ağır yapıyor olması, Hasan' ı daha çok dinlemek istemesinden kaynaklanıyor. O da Hasan gibi gurbette ve memleket hasreti çekiyor. Onun da etrafında Türkçe konuşan kimse yok ve bundan dolayı da Hasan' ı çok iyi anlamakta.)

Örtük Anlam

"Bir kabahat işledik de kaçtık!"

(Yazar burada eskicinin işlediği suçu bilinçli olarak söylemiyor. Hikâyede bu kısım özellikle eksik verilmiş. Burada önemli olan durum, Hasan gibi eskicinin de gurbette olup, Türkçe konuşabileceği kimseyi bulamaması ve bundan acı duymasıdır.)

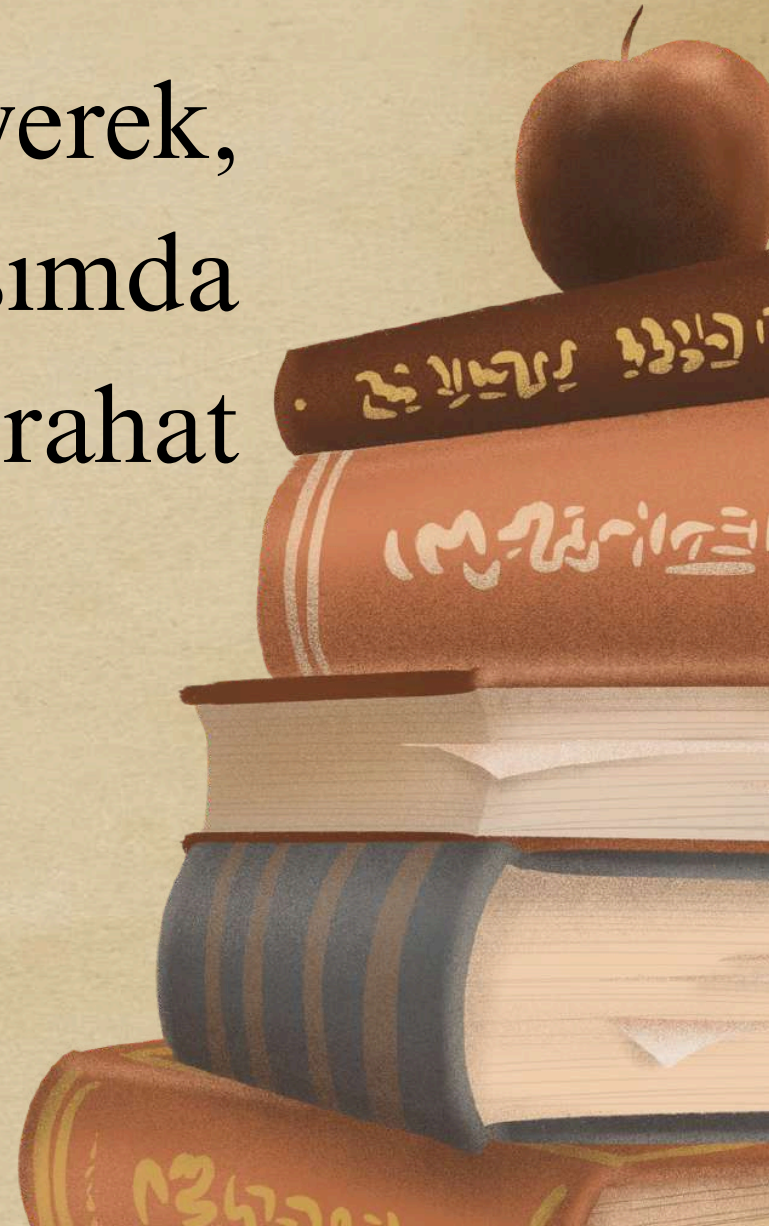

Örtük Anlam

"Çocukcağız Arabistan'da rahat eder," dediler.

(Hasan' ın bulunduğu yerde rahat etmediğini söyleyerek, onu halasının yanına gönderiyorlar. Aslında bu kısımda kendilerini rahatlatmaya çalışıyorlar ama içlerinin hiç rahat olmadığı da anlaşılıyor.)

Örtük Anlam

"Ne diye düştün bu cehennem bucağına sen?"

(Eskicinin de bulunduğu yerden memnun olmadığı anlaşılıyor. Onun için de gurbetin, yalnızlığın ve Türkçe konuşacak kimseyi bulamamanın ıstırap verici bir durum olduğu anlaşılıyor.)

PRATİK ANALİZ

BAĞLAM

KÜLTÜR:Türk ve Arap kültürü yansıtılmıştır.Yetim ve öksüz kalan Hasan'ın İstanbul'dan,halasının yanına Filistin'e giderken yaşadığı gurbet, memleket özlemi,yabancılık,yalnızlık temalarını ele alır.

DÖNEM:Türkiye Cumhuriyeti'nin ,1938 yılı.

YAZARIN AMACI:Yazar,memeleket-gurbet kavramları üzerinden memleketin ve ana dilin birey üzerindeki önemi ile bağlılık duygusunu vurgulamak istemiştir.

HEDEF KİTLESİ:Genel.

DİLBİLGİSEL YAPI

Yazarın dili standart Türkçedir.Yer yer Arapça ifadeler kullanılmıştır.(Ya Habibi,Ya Ayni!Taal hun ya Hassen!)

ANLAMBİLİMSEL BAĞLANTILAR:

Bağdaşıklık unsurları yukarıda yazılmıştır.

Olay merkezli giriş-gelişme-sonuç anlatı yapısı görülür.

TEMA: Gurbetlik ve memleket özlemi

ANA FİKİR: İnsan kendi yurdundan uzakta bile olsa bulunduğu yerde kendi dilinden milletinden olan insanlarla karşılaşıncı özleminin somutlaşması, memleketi görmesi

DİĞER SÖYLEM YAPILARI

Anlatım türü: Sanatsal bir metin türüdür. Öyküleyici, betimleyici, diyalog kullanılmıştır.

Alanı: Edebi metin, milli edebiyat,
Öykü

Metaforlar:

Dil-Vatana olan sevgi, bağlılık simgesi

Eskici-Vatan ve kişi arasındaki köprü

Gurbet- Yalnızlık, yabancılaşma

Suskunluk-Hasan'ın içindeki özlem ve kızgınlık duygusu

SÖYLEM ANALİZİ

A- Metin İçi Analiz

1) Aktörler

**Hasan Hikayede ana kahramandır. Gurbete giden bir çocuktur.
Eskici: İkincil kahramandır. Türk**

Yardımcı Karakterler:

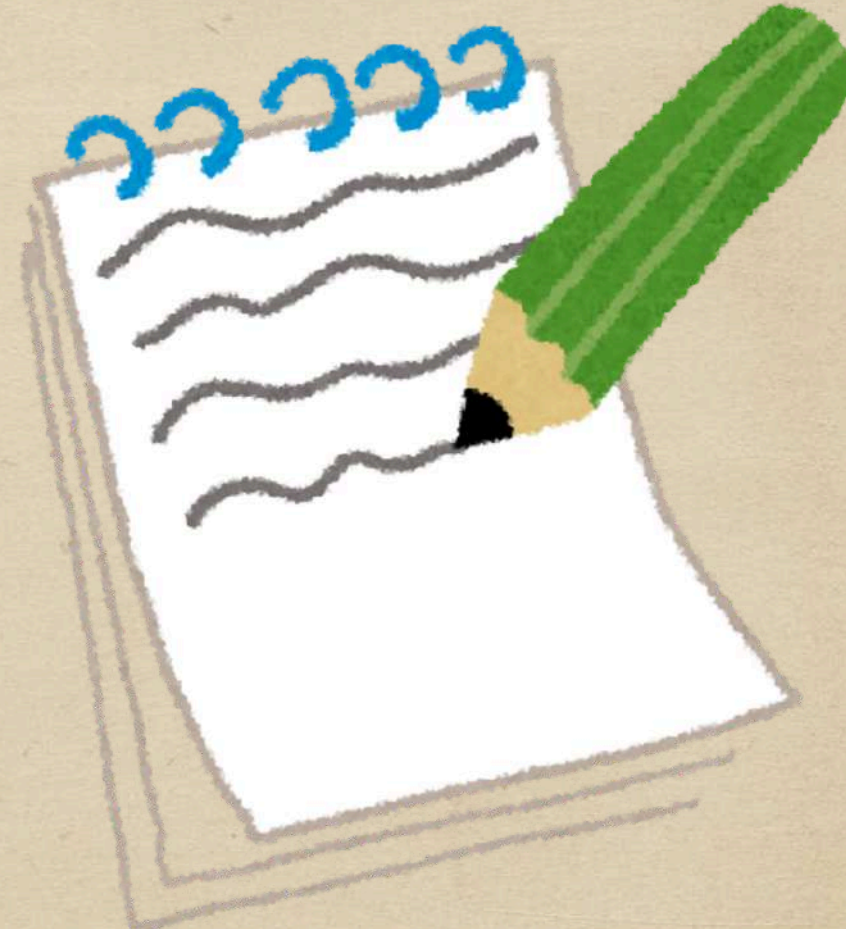
Hasan'ın Halası

Komşusunun Oğlu Mahmut

Asker

Vapurdaki yolcular

Komşular ve uzak akrabaları

SÖYLEM ANALİZİ

2) Kelime Seçimi

Sıcak memleket, cehennem bucağı - Orta Doğu (Filistin)

"Ne diye düştün bu cehennem bucağına sen?"
Fakat hem pürnehil çiçek açmış, hem yemişlerle donanmış güzel, ıslak bahçeler de **tükendi**; zeytinlikler de seyrekleşti.

"Gidiyorum ya, işimi **tükettim**."

Hasan: Sustu, büzüldü vb. kelimeler

"...yanakları pençe pençe, al al olarak susuyordu."

Eskici: Dağınık, sarı yüzlü, paspal giyimli
"...saç sakal dağınık, göğüs bağır açık, pantolonu dizlerinden yamalı, dişleri eksik ve suratı sarı, sapsarıydı;
gözlerinin akına kadar sarıydı."

Halası: Kara

"kara çarşafı, kara çatık kaşlı, kara iri benli"

SÖYLEM ANALİZİ

3) Çerçeve

Mekansal Çerçeve: İstanbul- Filistin (Arabistan, İzmit, Kanlıca, Hayfa)

"Bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak evde öyle canı sıkılıyordu ki..."

Psikolojik Çerçeve: Hasan'ın yalnızlığı, gurbet duygusu, memleket özlemi

Ekonomik Çerçeve: Eskici'nin yırtık ve paspal giyinmesi

Sosyal Çerçeve: Yabancılık

Kültürel Çerçeve: Kadınların çocukların giyimi, dil, farklılıklar

Zamansal Çerçeve: Osmanlı Dönemi

SÖYLEM ANALİZİ

Eksik/ Gizlenmiş Bilgi:

Vapurun uğradığı yerler gizlenmiştir.

"...vapur, şuraya buraya uğrayıp bir sürü yolcu bıraktıktan sonra sıcak memleketlere yaklaşınca kendisini bir

Hasan'ın gittiği memlekette konuşulan dil belirtilmemiştir.

"... Kalanlar bilmediği bir dilden konuşuyorlar."

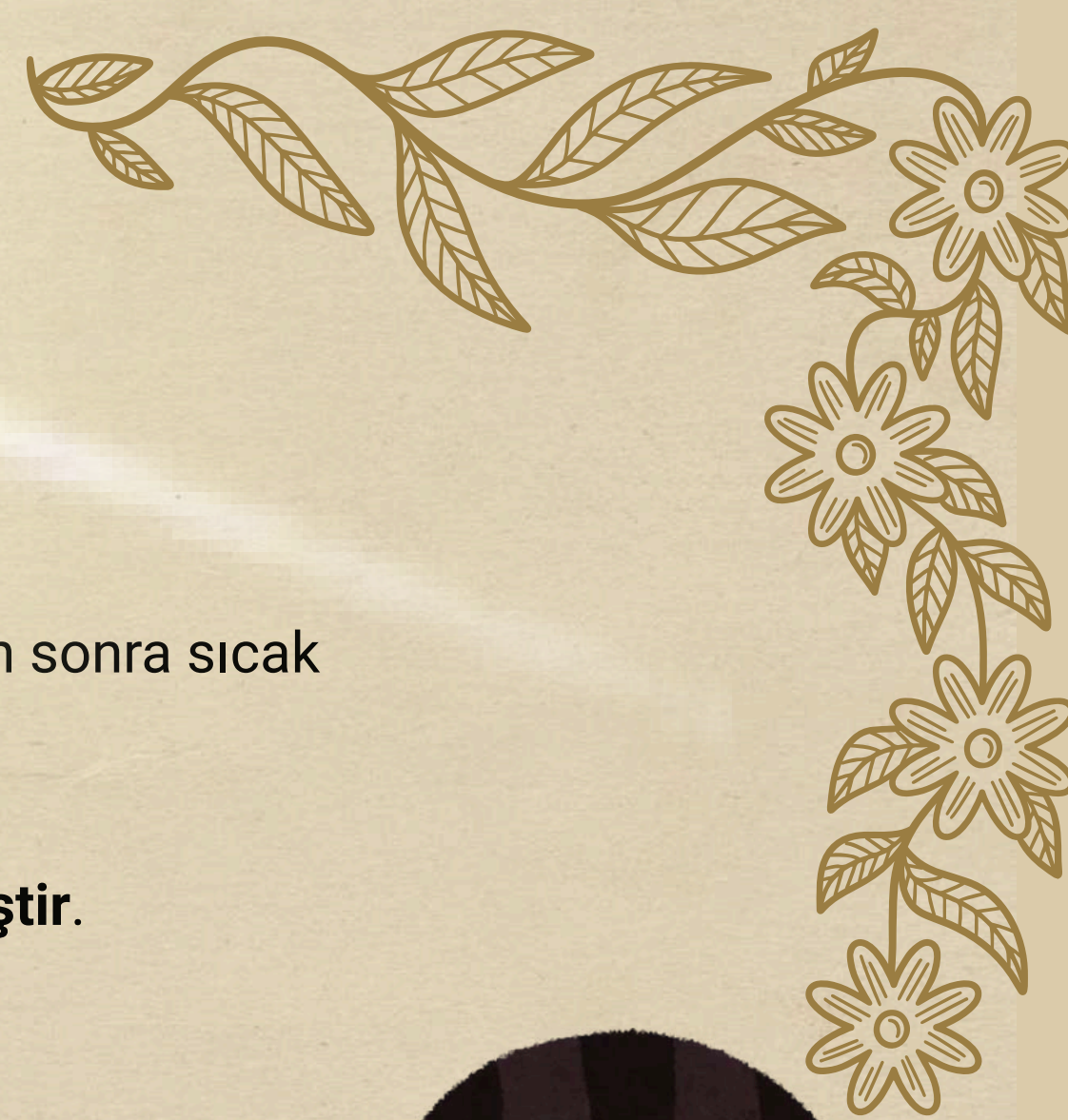
Kendisine sarılan kadının halası olduğu gizlenmiştir.

Annesini hastahaneye kaldırıldığı bilgisi örtüktür.

"...bir kere de kapıya beyaz boyalı hasta otomobili geldiğini, içinde yataklar serili olduğunu söyledi."

Eskici'nin niçin orada bulunduğu bilgisi gizlenmiştir.

"Bir kabahat işledik de kaçtık!"

SÖYLEM ANALİZİ

B) Metnin Konumu ve Okurla İlişkisi

Metnin Konumu: Dram içeren realist hikaye

Metnin Okurla İlişkisi

Metnin söylemi, okuyucuyu metinde Hasan'ın öyküsüne duygusal olarak dahil edecek şekilde kurgulanmıştır. Küçük yaştaki Hasan'ın yaşadıklarıyla empati kurmasını sağlayacak şekilde olaylar okurla hikayenin karakteri arasında duygusal bir köprü kuracak şekilde yapılandırılmıştır.

Hasan'ın yurdundan ayrılışının onda bıraktığı etki bizzat söylenmemiş betimlemelerle okura hissettirilmeye çalışılmış.

“Hasan köşeye büzüldü; bir şeyler soran olsa da susuyordu, yanakları pençe pençe, al al olarak susuyordu. Portakal bahçelerine dalmış, göğsünde bir katılık, gırtlığında lokmasını yutamamış gibi bir sert düğüm, daima susuyordu.” (s.15)

Ayrıca yazar bu hikayede okurda bir milli bilinç uyandırmayı amaçlamıştır.

İdeolojik Düzey

Refik Halit Karay, dilde İstanbul Türkçesini esas alan, halkın anlayabileceği bir dil anlayışına sahip hatta bu doğrultuda dilin tadı dediği topluma yerleşmiş deyimlere metinlerinde yer veren ve anadili karşı hassasiyeti olan bir yazardı.

Anadilin insan yaşamındaki vazgeçilmezliğini de Eskici hikayesinde işlemiştir. Onun için anadil neredeyse bir yaşama nedenidir.

İdeolojik Düzey

Metinde oluşturulmaya çalışılan milli bilinç dil kavramı üzerinden okuyucuya aktarılmış. Bunu dilin farklılaşması ve bu farklılaşmanın birey üzerindeki etkisi, dilin insanın varlığını sürdürmedeki yeri bunu yapamayınca da yalnızlaşmasına hikayede bolca yer verilmiştir.

"Taal hun ya Hassen,
Ruh ya Hassen ... " (s.15)

“Gemel! Gemel!” (s.15)

“Hasan durgun, tıkanıktı; susuyor, susuyordu.

Öyle, haftalarca sustu.

Anlamaya başladığı Arapçayı, küçücük kafasında beliren bir inatla konuşmayarak sustu.” (s.16)

İdeolojik Düzey

Ardından Hasan her ne kadar yeni geldiği yerin kültürüne görünürde adapte olmaya çalışsa da dilsel ve etnik farklılığın onda bir aidiyet hissi uyandırmadığını görmekteyiz.

“Şimdi onun da kuşaklı entarisi, ceket, takkesi, kırmızı merkupları vardı. Saçlarının ortası, el ayası kadar sıfır makine ile kesilmiş, alnına perçemler uzatılmıştı. Deri gibi sert, yayvan tandır ekmeğine alışmıştı; yer sofrasında bunu hem kaşık çatal yerine dürümleyerek kullanmayı beceriyordu.” (s.16)

İdeolojik Düzey

Ta ki Arabistan'da Türk bir satıcıyı görüp onunla sohbet edene kadar. Ayrıca bu aidiyet hissi sadece Hasan'da değil satıcıda da görülmektedir.

“Asıl konuşan Hasan'dı, altı aydan beri susan Hasan...Durmadan, dinlenmeden, nefes almadan, ... “ (s.18)

“ Eskici ... geçmiş günleri, kaybettiği yerleri düşünerek benliği sarsıla sarsıla dinliyordu.

Daha çok dinlemek için de elini ağır tutuyordu.” (s.18)

İdeolojik Düzey

Son olarak bu aidiyet hissinin bireysel bir durumdan ziyade ortak bir dert olduğunu görüyoruz. Çocuk yaştaki Hasan da yetişkin bir eskici de aynı dertten muzdarip. Hikayenin sonunda ise bu ikilinin katarsisine tanık oluyoruz.

“O zaman gördü ki, küçük çocuk, memleketlisi minimini yavru ağlıyor ...” (s.18)

“Ağlama be! Ağlama be!” (s.19)

“Önüne geçmeye çalıştı ama yapamadı, kendisini tutamadı; gözlerinin dolduğunu ve sakallarından kayan yaşların, Arabistan sıcığıyla yanan kızgın göğsüne bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici, döküldüğünü duydu.” (s.19)

